

DE POSITIE VAN DE DIAKENEN (I)

KERKELIJK LEVEN

Reeds lang ligt te wachten op beoordeling een geschrift van Prof. J. Hovius van Apeldoorn (Uitgave van fa Weissenbach & Zoon, Sneek) over de vraag, of diakenen behoren tot de kerkeraad. Ik had tot hiertoe geen gelegenheid, deze brochure nader te bekijken; nu de vacatie er is, wil ik dit gaarne doen, en wel in breder verband.

Want sinds ik in 1947 uitgaaf „De positie van de diakenen ten aanzien van den kerkeraad” is er over dit onderwerp heel wat gesproken en geschreven.

Prof. K. Dijk schreef over „De eenheid der ambten” (tot m'n spijt heb ik dit geschrift hier in m'n vacatieverblijfplaats niet bij de hand); hij meent, evenals Prof. Hovius, dat de diakenen behoren tot de kerkeraad.

Prof. van Ruler acht, dat het diakenambt een vorm is van het presbyterium, welke mening door Prof. Haitjema gedeeld wordt.

Dr A. J. Bronkhorst had in zijn dissertatie „Schrift en Kerkorde” afvaardiging van de diakenen naar de meerdere vergaderingen bepleit. De synode van de Ned. Herv. Kerk is hem op dit punt, gelijk op zo menig ander, gevolgd. Voorheen was in de Herv. Kerk het woord „diaconie” gebruikelijk, zulks in afwijking van de Dordtse Kerkorde, die dit woord niet kent, maar voortdurend spreekt van „de diakenen”, van „de kerkeraad en de diakenen”, zeker om de gedachte te weren, dat er naast de kerkeraad nog een tweede bestuurscollege in de gemeente bestaat.

In de nieuwe kerkorde van de Ned. Herv. Kerk wordt gesproken van het Diaconaat der kerk, en van het college van diakenen; diakenen krijgen vanwege „de apostolische gerichtheid van het diaconaat”, zoals Prof. Haitjema het uitdrukt, een zeer brede opdracht, die naar Ordinantie vijftien niet minder dan 12 „taken” omvat; ook zijn er diaconale commissies van bijstand, er zijn regionale diaconale organen en instellingen, er zijn provinciale diaconale commissies, er is een provinciaal college van toezicht, er is een algemene diaconale raad en er zijn bijzondere diaconale raden en secties. Gold het een maatschappelijk bedrijf, men zou bewondering kunnen hebben voor het knap uitgedachte administratieve systeem, maar Christus regeert Zijn kerk door Zijn Woord en Geest; waar de kerk de Schriftgetrouwe prediking bewaart, daar zullen ook ten aanzien van wat men noemt „het Diaconaat der kerk” de dankbaarheidsvruchten niet ontbreken. Het Woord wekt het geloofs-initiatief; het staat te vreezen, dat de topzware diaconale organisatie op de duur veel meer dit initiatief in de weg zal staan dan bevorderen. Volgens de nieuwe kerkorde behoren diakenen niet alleen tot de kerkeraad, maar worden diakenen naar rooster ook voor drie kalenderjaren afgevaardigd naar de klassis (elke afgevaardigde diaken „zit” dus drie jaar); voor vier kalenderjaren naar de provinciale kerkvergadering, voor vijf kalenderjaren naar de generale synode, ja zelfs in het zeer machtige breed-moderamen der classicale vergadering ontbreekt de diaken niet.

Ook de gebonden kerken beginnen deze kant uit te gaan. In 1949 besloot de synode dezer kerken, dat de classes de vrijheid zullen hebben, dat naar haar vergaderingen, waar zaken van diaconale aard behandeld zullen worden, door de kerken naast een dienaar des Woords en een onderling, eveneens een diaken zal afgevaardigd worden, die alleen in zaken van diaconale aard keurstem zal ontvangen. Voorts werden deputaten benoemd om na te gaan, o.a. of de diakenen naar de meerdere vergaderingen behoren afgevaardigd te worden. Het thans verschenen „Rapport inzake de plaats der diakenen in de kerkelijke vergaderingen” gaat een flinke stap verder dan de synode in 1949 besloot; voorgesteld wordt om in de kerken, die de onderscheiding brede en smalle kerkeraad kennen, de gelegenheid te geven om naast de predikant en de onderling (zoals de K.O. in art. 41 bepaalt) ook een diaken met keurstem af te vaardigen naar de classis. Prof. Nauta, die, ofschoon nog wat aarzelend, zijn adhaesie geeft aan de incorporering van de diakenen in de kerkeraad (Ger. Th. 1952, nr 1, welk artikel de kwestie overigens principieel niet verder brengt) drong er blijkens een persbericht op aan, bij de afvaardiging van de diakenen naar de meerdere vergaderingen toch vooral matigheid te betrachten — alsof zulk een aansporing baten zou, wanneer 't bek eenmaal van de dam is.

Prof. Hovius, die van oordeel is, dat in de Hellige Schrift geen enkele tekst is te vinden, die een duidelijk en rechtstreeks antwoord geeft op de vraag, of de diakenen tot de kerkeraad behoren, ja dan neen, zegt zich maar te willen houden aan de Confessie, die in tegenstelling met de K.O. alle drie de ambten tot de kerkeraad rekent. Maar als nu de Confessie op een bepaald punt niet steunt op een uitgedrukt Woord Gods, en zulk een bepaalde uitspraak ook op goede gronden niet uit de Schrift kan afgeleid worden, gelijk Prof. Hovius krachtens zijn betoog meent, dan wordt het beroep op de Confessie (w i j g e l o v e n en belijden) als norma normata gesubsumeerd aan de norma normans, wel uitermate zwak. Voorts acht Prof. Hovius het zeer gewenst, dat diakenen lid zouden zijn van de meerdere vergaderingen om mee te

beslissen over allerlei zaken, die op de diaconale conferenties worden behandeld, vragen, die het sociale leven raken enz. Dit laatste volgt dus de koers van het synodebesluit 1949 der gebonden kerken.

Volgende week D.V. verder.

P. D.

GRAFMONUMENTEN

Eerste verantwoording:

M.V. „Vutat” III te Zwolle f.5.—; Mej. L.J. D. te H. f.5.—; J. v. d. W. te R. f.25.—; P. E. te A. f.250; d. b. v. Prof. P. Deddens van L. te D. f.250 en van N. N. te H. f.25.—; van N. N. te K. f.5.—; J. v. d. H. te K. f.250; K. M. te R. f.2.—; F. L. te L. f.1.—; J. C. v. D. te R. f.250; J. v. d. M. te O. f.1.—; C. K. te W. f.250; P. H. V. te G. f.3.—; M. v. R. te V. f.250; J. F. te R. f.5.—; J. T. te Z. f.2.—; P. J. N. te A. f.1.—; L. d. H. te 's-G. f.1.—; Giro 56 Groningen f.20.—; M. C. W. te H. f.250; J. S. te D. f.5.—; N. N. giro 39 f.1.—; F. N. L. te B. f.250; H. E. te D. f.250; A. J. L. te R. f.5.—; H. R. te K. f.1.—; J. A. S. te N. f.1.—; G. v. M. te S. f.10.—; A. v. 't H. te S. f.2.—; J. P. te K. f.250; N. N. no. 26 f.200.—; K. D. te Z. f.2.—; E. F. te K. f.1.—; J. R. te S. f.5.—; B. v. A. te S. f.250; R. M. te A. f.10.—; A. V. te A. f.10.—; J. B. te Z. f.1.—; D. A. B. K. te H. f.2.—; N. N. te H. f.50.—; Zrs B. te G. f.2.—; Mej. T. D. te E. f.5.—; J. B. te D. f.1.—; H. M. te W. f.1.—; C. M. K. te V. f.5.—; G. H. te B. f.25.—; A. V. te M. f.2.—; J. E. v. M. te Z. f.250; H. H. te S. P. f.2.—; A. v. 't W. te V. f.1.—; J. W. D. te G. f.250; H. te K. f.5.—; F. v. D. te H. f.1.—; J. M. te R. N. f.5.—; C. v. M. te Z. f.150; M. v. d. V. te S. f.5.—; N. N. te B. f.1.—; H. V. te Z. f.6.—; Mej. A. M. te G. f.1.—; H. v. d. P. te Z. f.1.—; M. R. te N. B. f.10.—; C. H. S. te A. N. f.1.—; W. O. te G. f.1.—; C. J. v. d. M. te A. f.5.—; Fam. H. te R. f.4.—; L. A. K. te S. f.1.—; C. d. B. te R. f.250; W. d. B. te R. f.250; J. M. O. te A. f.1.—; Zr F. E. S. O. te 's-G. f.5.—; C. G. te S. f.250; J. D. te K. f.250; Gemeentevergadering te D. via Zr D. v. d. Z. f.4.10; Zr G. P. S. d. W. te U. f.250; H. M. G. te R. f.2.—; P. G. te R. C. f.25.—; A. v. V. te R. f.250; W. & O. te P. f.5.—; J. d. F. te V. f.2.—; A. P. v. E. te R. Z. f.2.—; J. B. te K. f.250; K. v. D. te K. f.250; Fam. P. te D. f.2.—; H. J. S. te Z. f.2.—; H. v. D. te K. f.250; G. H. B. te A. Z. f.5.—; J. N. te A. f.1.—; H. d. U. te L. f.1.—; d. b. v. De J. de Waard van T. te K. f.10.—; Zr M. W. L. te A. f.250; A. J. K. te A. f.250; N. N. te U. f.250; W. N. te K. f.10.—; J. W. S. te W. f.250; H. te H. f.2.—; O. & L. C. te G. f.20.—; Gift M. te S. f.25.—; G. W. te L. f.250; G. L. te L. f.250; Zr A. M. te A. f.5.—; J. D. O. te S. f.250; C. v. B. te D. D. f.2.—; P. P. te K. f.2.—; J. J. B. te 's-G. f.2.—; Fam. v. d. V. te B. f.350; Y. d. J. te A. f.2.—; J. V. te R. f.250; C. B. te R. C. f.250; A. F. te H. f.2.—; G. v. d. W. te V. f.150; F. W. te R. C. f.250; Zr M. te A. f.250; Zr K. E. te A. f.250; Zr M. J. te G. f.250; Zr S. J. te G. f.250; A. P. J. te G. f.250; W. J. V. te R. W. f.1.—; M. v. d. Z. te U. f.250; R. B. te Z. f.5.—; A. B. te Z. f.10.—; M. d. B. te R. W. f.5.—; Bijbelkring B. via P. V. f.1150; B. G. te S. f.5.—; J. A. te B. f.250; W. S. R. te G. f.5.—; Gebrs R. te G. O. f.2.—; N. N. te K. f.1.—; N. N. te S. f.1.—; R. H. te D. f.1.—; N. N. te K. f.250; H. N. te K. f.250; W. te K. f.250; P. S. te K. f.2.—; R. T. te G. f.2.—; G. S. te B. f.250. Tot op heden ontvangen f.802.60.

Namens het comité,

Burgwal 22, Kampen, Giro 338475. O. W. BOUWSMA.

POLITIEK EN SOCIAAL LEVEN

Gemeenschap in de arbeid

V

Als marxistisch ideaal.

Het Communistisch Manifest van 1848, welk geschrift men wel eens de heilige schrift van het communisme heeft genoemd, zet in met deze verklaring: „Ein Gespenst geht um in Europa — das Gespenst des Kommunismus (Een spook waart rond in Europa — het spook van het Communisme). Met dit document, dat eindigt met de bekende, hartstochtelijke oproep: Proletariërs aller landen verenigt U! gaven Marx en Engels niet alleen een korte samenvatting van hun eigen op de commune, de gemeenschap gerichte sociale ideeën, dit Communistisch Manifest was tevens de geloofsbelijdenis van de mens, die zich van God en Zijn dienst had losgemaakt, het geloof in het eeuwige leven en het hiernamaals had prijsgegeven en zonder persoonlijk perspectief voor de eeuwigheid, zich nu met alle macht wierp op dit aardse leven, daarbij alle hoop en verwachting vestigend op een door nood en dood te bevechten aardse gemeenschap van en voor een bevrijde en gelukkige mensheid. Godsdiens was voor die mens, naar Marx eigen woord „de hersenschim, die de mens zich schept, om het anders ondragelijke leven dragelijk te maken. Zo is de godsdienselijke ellende tegelijkertijd de uitdrukking van een protest tegen de werkelijke ellende..... De godsdiens is de opium des volks. De afschaffing daarvan als een denkbeeldig geluk, sluit in zich de eis om tot werkelijk geluk te geraken.” Dit werkelijk geluk kan alleen komen, volgens Marx, langs de bloedige weg van de gewelddadige omverwerping van de bestaande maatschappelijke orde. Zitten volgens hem bij de huidige toestand der maatschappij de kapitalisten op de troon, die bij hun toenemend bezit de arbeider steeds meer tot het pauperdom brengen, eens zal evenwel dit kapitalisme ten onder worden gebracht. Op die dag der communistische revolutie zullen de proletaren hun ketens verliezen, om een wereld te winnen. Marx moge daarbij vóór alles het oog hebben gericht op de grote massa van de maatschappelijk onterfden, de proletariërs, die eens hun boeien zouden afschudden, in die weg pretendeerde hij juist dat komen zou de klassenloze maatschappij met haar eenheid en vrijheid voor allen. Zo was dit marxistisch-communisme maar niet een sociale beweging zonder meer, die bepaalde vereikende maatschappelijke veranderingen langs revolutionaire weg nastreefde, het was een seculaire, uitsluitend op het aardse levensgeluk gerichte wereldreligie. En dit Communistisch Manifest van 1848 was zijn Credo. Deze secularistische religie van het Marxisme moge sindsdien in verschillende stromingen zich hebben vertakt, die een sterk uiteenlopend karakter hebben en scherpe onderlinge controversen vertonen, zodat er b.v. heden ten dage zeer belangrijke verschillen vallen aan te wijzen tussen het Sovjet Communisme enerzijds, dat pretendeert de marxistische doctrine op de meest consequente wijze te realiseren, en tal van reform-socialistische partijen en bewegingen anderzijds, die, zoals Colijn in zijn „Saevis Tranquillus in Undis” op blz. 402 opmerkte, in vele landen principieel een beeld van chaotische verwarring vertonen, dit alles vermag toch niet de gemeenschappelijke oorsprong te verbergen: het secularistisch gemeenschaps-idealisme. Het aardse levensgeluk van de mensengemeenschap hier op aarde wordt daarbij als iets op zichzelf staands beschouwd en gewaardeerd. Bij alle verschil is men toch één in deze belijdenis: ik geloof aan de nieuwe gemeenschap, aan een sociaal paradijs hier op aarde. Dit is dan ook de band, die marxisme en socialisme originair verbindt, waarom wij er ook geen behoefte aan hebben gevoeld in onze ondertitel naast een marxistisch ideaal een andere gekleurde socialistisch te gaan onderscheiden. Ongewild heeft de klassenstrijd-these met name in ons land bij het socialisme een bepaalde matiging ondergaan. Een schrijver als G. Ruygers schreef zelfs in zijn boekje „Socialisme vroeger en nu”, verschenen in 1945, dat het socialisme het marxisme overwonnen had, waarbij hij de verwachte verwikkeling van een socialisme op christelijke grondslag „de grote ontmoeting” noemde tussen Christendom en socialisme. Ook een schrijver als Dr A. van Biemen spreekt in zijn boek „De zedelijke waardering van de arbeid in het industrialisme” aan het slot de hoop uit, dat het tot zulk een ontmoeting, tot een gesprek tussen Kerk en Socialisme, zal komen; die hij beide voor elkander verantwoordelijk noemt. Beseffende, dat maar niet in een uitsluitend negativisme kon worden volhard, bij de afwijzing der als kapitalistisch gebrandmerkte maatschappij, streefde het Socialisme in de achter ons liggende jaren, terwijl het een grootscheeps eigen Maatschappelijk-Plan ontwierp, naar een vernieuwing der socialistische beweging, teneinde zodoende door een constructieve politiek de oude Socialistische Idee, die allerminst was prijsgegeven, eerst recht te kunnen verwezenlijken. Deze recente ontwikkeling heeft aan het tegenwoordig socialisme een zeker dualistisch karakter gegeven, dat Colijn zelfs deed spreken van een „dubbel leven” van een „pijnlijk treffende onoprechtheid” (Saevis Tranquillus in Undis, blz. 403). Aan de ene kant het handhaven tegenover de arbeiders van de figuur van de onvervalste klassenstrijd-socialist en daarnaast één en al activiteit om die klassenstrijd te beëindigen en om te werken tot plan-socialisme. In dat licht dienen wij ook de verandering te zien, die de Sociaal Democratie in en na de laatste Wereldoorlog heeft ondergaan, waarbij zij werd getransformeerd en ingeschakeld in het grotere geheel van de Partij van de Arbeid. Stonden vroeger de religieus socialisten naast en op bepaalde punten zelfs tegenover de Sociaal Democraten, thans zijn zij in het nieuwe partijverband allen verenigd. Naar een z.g. Vrijzinnig Christelijke ideologie voltrekt zich thans de eenwording van het linkse volksdeel.

Dr W. Banning wijst deze nieuwe ontwikkeling tot 't personalistisch socialisme aan in zijn in 1945 verschenen boek „De dag van morgen” (Uitgeverij. Ploegsma, Zeist, blz. 80 e.v.): „De ontkerkende massa is niet terug te winnen voor traditionalistische godsdienstigheid — een vernieuwd Christendom zal deze weg ook niet willen. In de rationele doelgemeenschappen vindt de mens geen levensvervulling voor het hart. De enige, maar dan ook vruchtbare weg, is die der personalistische gemeenschappen (Gespatieerd van ons, G.). Dat wil zeggen: doe een appel op het normbesef en op het persoonlijkheidszijn van de mens. Predik het Christendom niet als garantie voor een hiernamaals zaligheid, maar als normsheppende en daardoor reddende kracht voor heel het mensenleven op onze geschonden, bloedende aarde van deze gruwelijke 20e eeuw; spin om Christus geen dogmatiek der vroegere eeuwen (b.v. de twee naturenleer), maar toon Hem als de levende Heer, die met de geslagen mensheid van heden op haar dwaal- en lijdenweg meegaat om haar wonden te helen en de ware weg te wijzen, die de wondere macht bezit om de boze geesten uit te drijven, de pandemonie te beteugelen en het pad vrij

te maken voor zal deze gen die verantw zijn plaats i delijkheid v wil Gods tot socialisme s zich tegenov stam, omdat heid van m tionaal nast levensvorm, heid eerbied waarde, zijn vermogensa „Dit alles mende actua waarin wij legd, ingebri te leggen, vrede kunne voor het ge voor de gee van morgen. Waren de fest van 18 malige sam spenst”, een pa rondwa aan hetgeer het spook e woordige S veel zachter in de verlof in toga, d ideaal, beha de andere i zen om te i Zo wil d sung”, de i nivellering, door het on gemeensch signatuur v levensgeme derhouden. lijkheid te i politiek i schapsvorm mingen als als product te doen pla en een soo men zich i Vrijzinnig (schapsvorm Partij van van de ze in 1945; de de Grote I democratis sproken v men verpli weg naar i gebieden h inzicht v tegenstellir daar men i gen elkaar waarlangs kunnen be dan ook o deel, de levenswort bloot. Men Arbeid al levensbeschi deert, wa beschouwiri gingen uit en dus in i lijk scheid geven. Da zijn perso normbesef de God des lisme niets aan de m men gem. Voor Gc gemeensch schap voc noemden e omdat h mens en v naamste i en heilige God en d geeft geld voor hetg naar geme kregen in eeuwig V in Jesaja